Zesde Jaer. Nr 33. Zaterdag, 20 Augustus 1859.

DE POSTRYDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

De POSTRYDER verschynt eens per week 's zaterdags.
Men schryft in te Tongeren by de We J.-P. Collée, boekdrukker en uitgever van dit blad, groote markt, no 20, en by alle postdirecteurs.
Alle toezending van brieven, annoncen, geld, enz., moet gefrankeerd zyn.

Het abonnement vooraf betaelbaer is bepaeld op 5 fr. per jaer.
» » » 3 fr. per half jaer.
Een blad afzonderlyk. . . . . 20 centimen.
De aenkondigingen, per drukregel. . . . . 15 »
De reklamen » . . . . . 25 »

By het zenden van aenkondigingen is eenieder verzocht duidelyk uit te drukken of dezelve in den POSTRYDER alleen, of wel ook in het fransch blad, le COURRIER DU LIMBOURG, moeten opgenomen worden. Deze laetste, voor verscheidene achtereenvolgende keeren gegeven genieten voordeeliger conditiën.

TONGEREN, DEN 20 AUGUSTUS.

De mensch streeft in al zyne handelingen naer het goede. Het goed is zyn doel, zyn einde, het voorwerp dus dat al zyne vermogens zoeken in hunne verschillende werking, en tot eindelyke erlanging van welk zy werktuigen zyn in de hand zyner vryheid. Uit kracht eener hem ingeborene strekking wordt hy er met geestvermogen en wil onophoudelyk en onwederstaenbaer heen gedreven. Het te kennen is de zucht van zyn verstand, het te genieten de dorst van zyn wil, het te bezitten de drift van beide. Door de gaef zyner vryheid kan hy zyn geestvermogen tot de kennis der waerheid stieren, en, die bezittende voor zooveel hy behoeft, zich berusten in haer, haer aenbidden en erkennen voor zyn doel en einde, derhalve er zich aen onderwerpen, want het doel van den mensch is verhevener dan de mensch zelve, en *geeft* den mensch het geluk dat hy zoekt, staet dus ten zynen opzigte in eene betrekking van overheid. Hy kan gelykerwyze zyn wil stieren tot het beminnen der gekende waerheid, die liefde der waerheid beschouwende als zyn goed en derhalve wat haer aengenaem is betrachten, de bevelen van dat verkozen doel als zyne pligt aenziende, en alzoo zich weder onderwerpende aen de waerheid. Maer hy kan ook en onbedwongen die waerheid loochenen en dat goede haten, want hy is vry, dat is, hy kan kiezen. Tusschen beide kan hy zich bedriegen, de dwaling aenkleven in stede der waerheid, en het kwaed lief hebben in plaets van het goed. En eveneens als hy zyn doel verkeerd kan opvatten, kan hy ook mistasten in de middelen die hy tot beider bereik aenwendt. Treft hy met geestvermogen en wil het ware en goede aen, dan moet hy wel is waer, zich daeraen onderwerpen, maer die onderwerping is zyn geluk, zyne genieting, zyn doel, zyne volmaking, juist datgene wat hy zocht. Zoo hy integendeel by het najagen zyner bestemming een verkeerden weg inslaet en voor waerheid leugen, voor goed kwaed omhelst, dan moet hy zich daeraen ook onderwerpen; maer die twee onderwerpingen zyn zeer verschillend van malkander, gelyk wy dadelyk zien zullen. Hy moet zich onderwerpen, zegden wy, en immers het geestvermogen *neemt aen* wat het als waerheid beschouwt, het vormt zich zelven naer zyn doel en niet zyn doel naer zich zelven, hetgeen klaer is, want anders zou het geen doel hebben waer het *heen* kon streven, dewyl dit doel niet *bestaen* zou alvorens het geestvermogen het hadde voortgebragt. Hetzelfde heeft plaets opzigtens den wil. Dat de mensch dus zyn doel goed of verkeerd opvatte, hy onderwerpt zich aen hetzelve, en zoo ziet men hoe diep eene waerheid er ligt opgesloten in die eenvoudige woorden des Evangelie's: *Wie het kwaed doet is de slaef van het kwaed.*

Doch, merken wy op, naer dat de mensch zyn doel goed of verkeerd opvat, is zyne onderwerping zeer verschillend. Bereikt hy het ware, dan zyn eerst vooral zyne vermogens *voldaen*, voldaen zynde zyn zy *gerust*, gerust zynde zyn zy *te vreden*. Want daer hy geschapen werd voor dat doel is de vereeniging met hetzelve hem *goed*, het eenige wat hy wezenlyk zoekt en niet kan missen zonder ongelukkig te worden. Ten opzigte zyner bestemming bevindt hy zich alzoo in de orde, en die bestemming naer behoefte bereikt hebbende, is hy in vrede, en « de vrede is de rustigheid der orde, » zegt een Kerkvader en diepdenkende wysgeer, Augustinus: *pax est tranquillitas ordinis*. Hy kan zich echter niet in de orde bevinden ten opzigte zyner bestemming, zonder dat ook te zyn ten opzigte zyner medemenschen, en zoo blykt het ook dat, als zich nooit iemand vergist ten opzigte van zyn doel, de vrede ongestoord zou blyven in de samenleving, omdat allen de orde bewaren zouden en, naer mate zy hun doel bereikten, de rustigheid in de orde zouden bezitten.

Dan ook zouden allen volmaekt vry zyn, omdat niemand zou beheerscht worden dan door datgene waer hy voor geschapen is, wat hy zoekt, waer hy naer hygt en zucht om zich er aen te onderwerpen (vermits die onderwerping eindelyk zyn *goed* en geluk is), en geen anderen meester hebben dan dien zyn vrye keus tot voltooijing van al zyne vermogens heeft aengenomen en zoo *dienen is heerschen*.

Wy zeggen *volmaekt* vry, voor zoo veel, wel te verstaen, als zulks mogelyk is, zoo lang als men het verkeerde kan aenkleven, want de volmaekte vryheid bestaet daerin dat men geen slaef der doling kunne worden, en die vryheid heeft de mensch niet, maer God.

Vat de mensch zyn doel verkeerd op, dan kluistert hy zyne vermogens in banden die zy niet vroegen, die hun niet passen, derhalve is hy er niet vry, kan er zich niet bewegen naer believen, en zoo ontstaet er een gedurige stryd, eene wederzydsche terugstooting van vermogens en verkozen doel, en daer zyn vrye keus zyner vermogens dat doel opdringt, worden deze in slaverny gebragt en tegen wil en dank met een vereenigd waer zy niet voor geschapen zyn en dat niet strookt noch met hunne natuer noch met hunne strekking. *Wie kwaed doet is de slaef van het kwaed.* De mensch *protesteert* dan eerst tegen den keus zyner vryheid en vervolgens staet hy er tegen op en maekt *revolutie*.

Zoo dan, opdat de vryheid in den mensch zyne vermogens stiere naer hun doel, dient hem dat doel zelve en de weg er heen te worden aengewezen, zoo niet loopt hy groot gevaer en is byna zeker van te dolen. Derhalve is de vryheid dan *vry* als een *bevoegd* gezag haer by den arm neemt en op veilige paden vooruit leidt. Duizend driften bespringen haer zonder ophouden om ze ten hunnen voordeele af te trekken van waerheid en pligt; het is de oude geschiedenis van het serpent en de vrouw, het gezag mag geen stond den post verlaten, om die bedriegelyke beloften aenhoudend te kunnen logenstraffen.

Wy sluiten hier het eerste deel onzer bemerkingen.

Elkeen wie een blik werpt op de hedendaegsche maetschappy ontdekt er talryke puinhopen en wat nog regt staet schynt te waggelen en dreigt neêr te storten. En wat wonder? Sedert drie eeuwen heeft men op dat arme Europa de vryheid losgelaten van het kwaed, en die van het goede in kluisters geboeid en trouw doen bewaken. Gy spreekt zoo veel van vryheid, laet dan, bid ik u, de vryheid los van het goede; wat vreest gy toch? Is zy niet uwe beste vriendin, de steunstok van uw wankelend gezag? Gaet er een mensch uit de kringen der samenleving heen omdat hy er niet vinden kan wat hy zoekt, onderwerpt hy zich, na rype overweging, met vryen keus aen een gezag dat hy zweert te eerbiedigen, dan meent gy dat de grove rok dien hy op den rug heeft en het getydenboek dat hy onder den arm draegt eene bedreiging zyn tegen de orde, gy noemt hem de pest der maetschappy en gy vergeet dat hy eene levende leering is van hetgeen gy het meest noodig hebt: eene redelyke onderwerping aen redelyke wetten. Laet ook de armoede, laet de zelfverloochening, laet de zelfopoffering ten voordeele van anderen vry, want wy beminnen de vryheid als den appel onzer oogen omdat er geschreven staet: *waer de geest Gods blaest daer is vryheid.* Verlost het goede, het heeft u niet noodig om het kwade te overwinnen, en het zal de maetschappy redden al ware het ondanks u zelven.

Lager onderwys.

Verscheidene gemeentens onzer omstreken klagen met regt over de traegheid en de nalatigheid met dewelke de receptie der schoollokalen gedaen wordt. De gemeente

---

DE HUZAER-ONDERWYZER.

Een oud pruissisch huzaren-wachtmeester werd dadelyk na den vrede van 1763, met een klein pensioen buiten dienst gesteld. Ofschoon al diep in de zestig, kwam hy tot het heldhaftig besluit, om nog door schoolmeestery, als het kon, eene duit extra te verdienen. Hy kon lezen, schryven, rekenen en kende, op zyne wyze, de *landkaert* ook zoo een beetje. In het vertrouwen dus op deze zyne bekwaemheden, rigte hy op zyn eige houtje en zonder eerst iemand toelating te vragen, in Berlyn, eene school op, waer hy, daer het school-geld zeer leeg gesteld was, ook eerlang een paer dozyn jongens uit de armste klassen by elkander kreeg. In 's hemels naem dan en met denzelfden moed, waermêe hy vroeger op den vyand inhakte begon hy zyn ongewoon zuer ambt. Overgroote zachtzinnigheid was juist zyn zwak niet; integendeel oordeelde hy, dat alle reglementen van den stok uitgaen, en deze had hy dus by zyn onderwys altyd gereed en hanteerde hy met onverbiddelyke gestrengheid.

Toen de opperraed der algemeene school-inspectie van het bestaen dezer nieuwe kweekschool kennis kreeg, welke geheel zonder voorweten en toestemming was opgerigt, zond men den ouden Mentor dadelyk bevel toe, zyne lessen op staenden voet te staken. Deze voelde nogtans volstrekt geenen lust om naer die ordens te luisteren, te minder daer hy merkte, dat de geleerdheid op den staet zyner financieele omstandigheden van dag tot dag gezegender invloed uitoefende.

Hy wierp het papier aen den eenen kant, en met eene tweede, hem kort daerop toegezonden vermaning deed hy niets anders. De school ging haren gewoonen gang. Een derde scherpere brief verscheen, waerby hy by verder schoolhouden met 25 daelders boete bedreigd werd. Ook dit schryven had even weinig gevolg als de beide voorgaende. By de naestvolgende zitting van den schoolraed kwam deze zaek dan ook dadelyk ter sprake en deed men het voorstel, dat een der heeren zich in eigen persoon naer de plaets begeven, met behulp der policie de jongens uit de school wegzenden en den ouden yzervreter de ooren eens deftig wasschen zou. De keus viel eenstemmig op den opperraed van Schleger, die voor geen kleintje vervaerd was en al meer malen bewezen had, waer het er op aenkwam, hair op de tanden te hebben. Deze vond zich door de keus niet weinig gestreeld en verzekerde, de zaek wel heel alleen, en zonder tusschenkomst van de policie, te zullen beridderen.

Den volgenden morgend reeds ging hy naer de hem aengewezen plaets en trad in de benede kamer van het in een achterstraetje gelegen huis waer de oude woonde en leerde. Hier zaten om en by de twintig jongens in ry en gelid op twee banken achter elkander, en de meester stapte in zyn ouden huzarenfrak, met het onmisbare rietje in de hand, voor het front op en neder.

By het opengaen der deur zag hy om en zette groote oogen op, zoo een onverwacht bezoek van een voornaem heer in het zwart fluweel te ontvangen.

— Wat voert gy hier uit? vroegde deze hem vry barsch toe.

— Ik hoû school, was het even barsch bescheed, wie zyt gy?

— Ik ben de koninklyke inspecteur van het onderwys.

— Zoo.... zoo....

— En waer zyt ge thans meê bezig?

— Dat is hier op het bord te zien.

— Zoo.... geographie dus?

— Ja.

— Ga, voort dan.

— Dat zou ik toch gedaen hebben. — Willem, zoo sprak de oude thans tot een' der vooraen zittende jongens — wy hebben het daereven met Berlyn te doen gehad; — Berlyn is de hoofdstad, waervan?

De jongen bedacht zich, tot een paer krachtige steerlingen met het rietje het antwoord voor den dag lokten:

— Van...., van de pruissische monarchie.

— Goed; — nu gy, Frits! Waer ligt de pruissische monarchie?

— In.... in.... in Pruissen!

— Stommerik, kinkel! — op het alignement hier!

De jongen trad voor en de oude huzaer kittelde met het rietje hem een paer malen deu rug, tot dat hy huilend uitriep:

— In Europa!

Inmiddels had de inspecteur zich wysselyk tot by de deur *geretireerd*, terwyl hy anders gevaer liep zelf ook eene veeg meê te krygen, daer de schoolmeester in zyne verbolgenheid nu regts dan links op den zondaer lossloeg. Thans ging hy verder:

— En gy, Karel, waer ligt Europa?

— In de wereld, meester.

— Goed!

Nu maekte de oude gezwind regtsomkeer en trad met opgeheven rotting digt voor von Schleger.

— En gy, heer, waer ligt de wereld?

De man, die alreeds genoeg gezien had, om te weten dat de oude huzaer geen gekscheren verstond, en door deze